

Sygn. akt V CSK 299/18

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa B. M.

przeciwko [...] Towarzystwu Ubezpieczeń [...] S.A. w P.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 20 grudnia 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka B. M. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 20 grudnia 2017 r., oddalającego jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 22 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w K. wyrokiem tym oddalił jej powództwo skierowane przeciwko pozwanemu [...] Towarzystwu Ubezpieczeń [...] Spółce Akcyjnej w P. o zapłatę kwoty 600 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 kwietnia 2014 r. tytułem świadczenia ubezpieczeniowego z umowy ubezpieczenia na życie męża powódki A. M.. Mąż powódki zginął w wypadku komunikacyjnym w dniu 30 listopada 2013 r. Zgodnie z umową pozwany w wypadku śmierci ubezpieczonego zobowiązał się wypłacić powódce jako uposażonej kwotę 600 000 zł. Pozwany odmówił jednak wypłaty, wyjaśniając, że wprawdzie zgodnie z rozdziałem 6, punktem 2.2, podpunkt 1 warunków ubezpieczenia ochrona ubezpieczeniowa udzielana jest w przypadku śmierci ubezpieczonego w następstwie wypadku komunikacyjnego, jednak z wyłączeniem śmierci, która jest skutkiem pozostawania przez ubezpieczonego w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie po użyciu środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego, chyba że zażycie tych substancji nastąpiło zgodnie z zaleceniem lekarza.

W dniu wypadku około godz. 22.00 A. M. przyszedł do baru U. w S., gdzie organizowana była impreza andrzejkowa. Spotkał się tam z dwoma swoimi znajomymi. Jeden z nich – A. T. pił w tym dniu alkohol, który przyniósł ze sobą do baru. Była to czysta wódka, którą pił po kryjomu, dolewając do soku pomidorowego. W trakcie wieczoru raz kupił wódkę. A. M. pił kawę i sok pomidorowy. Pił także ze szklanki A. T., na co ten nie zwrócił mu uwagi. W barze nie zamawiał alkoholu i odmawiał namowom do picia. Po opuszczeniu baru A. M. wsiadł do samochodu i odjechał w stronę domu. Około godziny 4.05 na ulicy P. w S. stracił panowanie nad kierownicą i uderzył w słup oświetleniowy, w wyniku czego poniósł śmierć na miejscu. W toku prowadzonego postępowania przygotowawczego ustalono, że w chwili wypadku we krwi miał 1,5 promille alkoholu. Przed wypadkiem poruszał się z prędkością większą niż dozwolona (64-65 km/h), która nie pozwalała mu na panowanie nad pojazdem. Przyczyną

wypadku były jedynie czynności A. M.. Sąd ustalił też, że zawartość alkoholu we krwi wynosząca 1,5 promila odpowiadała stanowi nietrzeźwości, który musiał być zauważalny dla otoczenia. Wykluczył też, aby A. M. nieświadomie spożył ilość alkoholu, która spowodowała takie jego stężenie we krwi. Ponadto ustalił, że taki poziom alkoholu we krwi mógł mieć decydujący wpływ na wypadek ze względu na zaburzenia i spowolnienie reakcji psychomotorycznych kierowcy. Sąd nie znalazł podstaw do zakwestionowania wyników badań przeprowadzonych w celu stwierdzenia obecności alkoholu we krwi ubezpieczonego. Klauzuli umownej, na którą powołał się pozwany odmawiając wypłaty sumy ubezpieczenia, Sąd nie uznał za niedozwoloną, skoro przewidywała wyłączenie odpowiedzialności pozwanego jedynie w wypadku, gdy śmierć ubezpieczonego była skutkiem pozostawania przez niego w stanie po użyciu alkoholu. Za niedozwolone uznane zostały jedynie takie przypadki wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, które nie były uzależnione od związku przyczynowo — skutkowego między stanem po użyciu alkoholu przez ubezpieczonego a zdarzeniem skutkującym odpowiedzialnością ubezpieczyciela. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że pozwany był uprawniony do odmowy wypłaty świadczenia powódce. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd wskazał art. 805 § 1 k.c.

Sąd Apelacyjny rozpoznający apelację powódki podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz ich ocenę prawną.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania - art. 229 k.p.c. oraz art. 321 § 1 k.p.c. Podniosła też zarzuty materialnoprawne – błędnej wykładni art 385¹ § 1 k.c. w zw. z rozdziałem 6, podpunkt 2.2.1 ogólnych warunków ubezpieczenia, przez odmowę uznania klauzuli, na którą powołał się pozwany za niedozwoloną oraz niewłaściwe zastosowanie art 6 k.c. w zw. z art 805 k.c. polegające na przyjęciu, że pozwany wykazał okoliczności wyłączające ochronę ubezpieczeniową. Ostatecznie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki pozwany wskazał, iż nie spełnia ona wymogów z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Natomiast zarzuty kasacyjne są bezzasadne.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżąca uzasadniła potrzebę rozpatrzenia jej skargi wystąpieniem przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Wskazane przez siebie zagadnienie prawne ujęła w pytaniu: „Czy określając podstawę faktyczną żądania, jako element składowy przedmiotu procesu wyznaczający jego granice, należy brać pod uwagę tzw. „życiowy stan faktyczny”, mający obejmować wszystkie fakty przynależne, czy też należy brać pod uwagę jedynie okoliczności faktyczne konieczne do wypełnienia hipotezy prawa materialnego, na które strona się wyraźnie powołała albo której zastosowanie wchodzi w rachubę zgodnie z treścią jej przytoczeń faktycznych?”

Istotne zagadnienie prawne - jako przyczyna przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - nie może abstrahować od okoliczności ustalonych w sprawie i odnosić się do abstrakcyjnie ujętej potrzeby badania danej kwestii (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 4 października 2018 r., II CSK 235/18, Legalis Numer 1831127). Zaprezentowane w skardze zagadnienie musi mieć charakter ściśle jurydyczny, a jego przesądzenie przez Sąd Najwyższy powinno służyć ocenie legalności i prawidłowości zaskarżonego prawomocnego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji. Innymi słowy, potrzeba rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego musi pozostawać w związku z tym, co może się stać przedmiotem orzekania w instancji kasacyjnej. Sąd Najwyższy nie może rozpatrywać zagadnienia prawnego, które skarżący próbował skonstruować

w opozycji do poczynionego przez sądy niższych instancji ustalenia, którym Sąd Najwyższy jest związany (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 października 2018 r., V CSK 187/18, Legalis Numer 1830770). Odpowiedź na postawione przez skarżącą pytanie nie przyczyni się do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Niewątpliwie bowiem kompleks faktów podlegających ocenie sądu nie wynika jedynie z twierdzeń powoda, który wykazuje jedynie te fakty, które wystarczą do wykazania zasadności jego roszczenia, lecz współtworzą go także fakty wskazywane przez pozwanego, zainteresowanego wykazaniem, że kierowane przeciwko niemu roszczenie jest nieuzasadnione. Takie fakty ustaliły obydwie Sądy powszechne w oparciu o liczne dowody. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi, które stanowią podstawę zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a ponadto nie jest uprawniony do przeprowadzania kontroli prawidłowości oceny dowodów i dokonywania przez sądy obu instancji ustaleń faktycznych (art. 398³ § 3 k.p.c.). Z ustaleń tych wynika że wypadek, w którym zginął mąż powódki spowodowany był przez niego i stanowił skutek stanu nietrzeźwości o tak znacznym stopniu, że mąż powódki nie mógł nie zauważyć, że się w taki stan wprowadził.

W związku z powyższym zagadnienie przedstawione przez powódkę nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wymagające rozwikłania, ponieważ jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Skoro wymienione przez skarżącą podstawy przyjęcia jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., należało odmówić przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego uzasadnia art. 102 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.